

بررسی عامل‌های تأثیرگذار بر تصمیم‌گیری شغلی دانش‌آموختگان کشاورزی دانشگاه‌های شهرستان ایلام

علیرضا پورسعید^۱، رسول بابایی^۲، رویا اشراقی سامانی^۳

۱- دانشیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ایلام، ایلام، ایران
۲- دانش‌آموخته گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ایلام، ایلام، ایران
۳- استادیار گروه مدیریت کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ایلام، ایلام، ایران

چکیده

در سال‌های اخیر، تصمیم‌گیری شغلی همواره به عنوان یکی از چالش‌های اساسی پیش روی دانشجویان دانشگاه‌ها و مراکزهای آموزشی مطرح بوده است. نبود قطعیت در تصمیم‌گیری شغلی و در پی آن نگرانی در کسب شغل در آینده و پس از دانش‌آموختگی، نگرانی فکری بسیاری از دانشجویان به ویژه در سال‌های آخر تحصیلات است. هدف از این تحقیق شناخت عامل‌های تأثیرگذار بر تصمیم‌گیری شغلی دانش‌آموختگان کشاورزی دانشگاه‌های شهرستان ایلام می‌باشد. جامعه آماری این تحقیق را ۲۰۰۰ تن دانش‌آموختگان رشته‌ی کشاورزی در گرایش‌های مختلف تشکیل دادند. حجم نمونه بر پایه جدول مورگان ۴۰۰ نفر تعیین شد و نمونه‌ها به روش طبقه‌بندی با انتساب متناسب انتخاب شدند. روایی پرسشنامه با نظرسنجی از متخصصان و پایایی آن با استفاده از تتای ترتیبی تأیید شد و تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS_{win19} انجام گرفت. کاربرد تحلیل عاملی نشان داد که پنج عامل با مقدار ویژه بالاتر از ۱ استخراج شدند که در مجموع ۵۷/۵۶۴ درصد از واریانس کل متغیرها را تبیین کردند. مدل رگرسیونی ترتیبی نشان داد که متغیرهای سن، ساختاری و سیاسی، اقتصادی و ویژگی‌های شخصیتی بیشترین تأثیر را بر احتمال تصمیم‌گیری شغلی دانش‌آموختگان دارند و ۵۸ درصد از تغییرات آن را پیش‌بینی می‌کنند. لذا پیشنهاد می‌شود سیاستگذاری‌ها در بخش کشاورزی برای اشتغال دانش‌آموختگان بر مبنای عامل‌های مشخص شده این تحقیق انجام شوند.

نمایه واژگان: دانش‌آموختگان کشاورزی، تصمیم‌گیری شغلی، اشتغال کشاورزی

نویسنده‌ی مسئول: علیرضا پورسعید

رایانامه: a_poursaeed@yahoo.com

دریافت: ۹۴/۱۱/۱۱ پذیرش: ۹۵/۸/۱۷

مقدمه

بحران بی‌کاری در بسیاری از کشورهای جهان، حتی در کشورهای پیشرفته صنعتی، به عنوان یک چالش اصلی تلقی می‌شود. حل این چالش، سیاستگذاران بسیاری از کشورها را با چالش‌های بزرگ دیگری روبه‌رو ساخته، به گونه‌ای که می‌توان گفت ثبات یا زوال برخی از دولت‌ها در گرو حل بحران بی‌کاری است (صالحی و برادران، ۱۳۸۵). اشتغال به ویژه در کشاورزی ایران، با شرایط حادتری رو به رو است. ورود سالانه ۸۰۰ هزار نیروی انسانی جویای کار به بازار کار کشور و پیش‌بینی ۱۰ میلیون نفر بی‌کاری یکی از چالش‌های اصلی توسعه اقتصادی-اجتماعی در برنامه‌های تا افق ۱۴۰۰ است (زارع، ۱۳۸۵). بنا بر نتایج طرح آمارگیری نیروی کار در سال ۱۳۹۴ که مرکز آمار ایران منتشر کرده، میانگین نرخ بیکاری در سال ۱۳۹۳ معادل ۱۰/۶ درصد بود که در سال ۱۳۹۴ رشد ۰/۴ درصدی داشته است.

بررسی‌ها نشان می‌دهند که شمار جمعیت فعال (شاغل و بی‌کار) در کشور ۱/۱۷۷/۲۴ نفر است که از این شمار ۲/۷۲۹/۰۹۲ تن بی‌کار هستند. نرخ بی‌کاری برای سال ۱۳۹۴ در شهرهای کشور ۱۲/۲ و در روستاها ۸/۱ درصد گزارش شده است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۴). بی‌کاری جوانان ۱۵ تا ۲۴ ساله معادل ۲۶/۱ درصد بوده است که برای مردان این گروه سنی ۲۲/۳ درصد و زنان ۴۲/۸ درصد اعلام شده است.

همچنین ۱۸ درصد از شاغلان کشور در بخش کشاورزی، ۳۲/۵ درصد در بخش صنعت و ۴۹/۴ درصد در بخش خدمات فعال هستند (همان). این در حالی است که پایداری و پویایی توسعه‌ی کشاورزی و عمران روستایی در ایران، نیازمند بهره‌مندی از سرمایه‌های انسانی ماهر و متخصص در زمینه‌های تولید و تبدیل محصولات کشاورزی و تجهیز این نیروها به مهارت‌ها و صلاحیت‌های مورد نیاز بازار کار در جهت ارتقای اشتغال‌پذیری آن هاست (شهبازی و علی بیگی، ۱۳۸۵).

استان‌های غربی ایران با دارا بودن موقعیت مناسب توسعه‌ی کشاورزی می‌توانند به عنوان قطب کشاورزی در آینده نقش مهمی در پیشبرد اقتصاد کشور داشته باشند. از این رو زمینه‌سازی توسعه‌ی کشاورزی در این

استان‌ها، یکی از راهبردهای ضروری برای توسعه‌ی پایدار کشاورزی به شمار می‌آید. در این میان، توسعه‌ی منابع انسانی مرتبط با کشاورزی، به ویژه دانش‌آموختگان دانشگاهی کشاورزی، به عنوان یکی از ضرورت‌ها، می‌تواند نقش مهمی در توسعه‌ی این بخش ایفا کند. ممکن است بخش عمده‌ای از نارساییهای شغلی این دانشجویان، مانند بی‌تصمیمی و تردید شغلی، ناشی از نبود انگیزه، هدف، مهارت و آمادگی‌های لازم باشد که بایست در دوران تحصیل کسب شوند. ولی، از آنجا که دانشگاه‌ها، هدف آموزش‌های خود را بر توسعه توانایی‌های ذهنی و هوشی دانشجویان پایه‌ریزی می‌کنند و نه به منظور تربیت شغلی و حرفه‌ای، در نتیجه دانشجویان با چالش‌های بسیاری در تصمیم‌گیری شغلی رو به رو خواهند شد (زارع، ۱۳۸۵).

یورک (۲۰۰۴)، در پژوهش خود به این نتیجه دست یافت که ضعف آموزش‌های مهارتی در دانشگاه‌ها می‌تواند به چالش‌های جدی در زندگی شغلی آینده‌ی دانشجویان منجر شود. بهرنز و مک کولود (۲۰۰۴)، بیان نمودند که یکی از راه‌کارهای مؤثر در ارتقای اشتغال‌پذیری دانشجویان آموزش عالی، استفاده از مراکزهای خدمات شغلی در جهت راهنمایی و مشاوره‌ی دانشجویان آموزش عالی برای ورود به بازار کار آینده و موفقیت در آنست. بنا بر نظر رایبسون (۲۰۰۰)، ناموفقیت در تجهیز افراد به مهارت‌های آمادگی شغلی، از مهم‌ترین بازدارنده‌های تصمیم‌گیری شغلی است.

در تحقیقات راینسبری و همکاران (۲۰۰۲)، مهم‌ترین صلاحیت‌های مورد نیاز دانش‌آموختگان؛ سواد رایانه‌ای، خدمت‌رسانی به مراجعه‌کنندگان، کارگروهی و تعاونی، اعتماد به نفس و گرایش به یادگیری بود. این پژوهش، گسترش و توجه به برنامه‌های آموزشی تعاونی پیشنهاد شده است.

روتول و همکاران (۲۰۰۸)، دانش‌آموختگان آموزش کشاورزی دانشگاه میسوری را مورد مطالعه قرار داده و چهار مهارت؛ تجزیه و تحلیل اطلاعات برای تصمیم‌گیری، همراهی با مردم و کنار آمدن با افراد دیگر، تعریف و حل مساله و درک تفاوت‌های قومی و فرهنگی را به عنوان مهم‌ترین مهارت‌های آمادگی شغلی اولویت‌بندی کردند.

یکی از مهم‌ترین بازدارنده‌های اشتغال از دید دانش‌آموختگان، نداشتن دانش و مهارت‌های عملی برای کارهای کشاورزی می‌باشد. به منظور رفع این مشکل، ارتقای کیفیت آموزشی دانشگاه‌ها از راه افزایش تعداد واحدهای درس‌های عملی پیشنهاد شده است.

اسکندری و همکاران (۱۳۸۵)، اظهار داشته‌اند که آموزش عالی کشاورزی و منابع طبیعی تنها در کسب مهارت‌های تخصصی تأثیر داشته و نقش چندانی در کسب دیگر مهارت‌های مورد نیاز دانش‌آموختگان آموزش عالی کشاورزی و منابع طبیعی ایران (مهارت‌های کسب‌وکار و مهارت‌های کارآفرینانه) نداشته است.

میرزایی و همکاران (۱۳۸۵)، در بررسی خود با عنوان رابطه‌ی آموزش عالی و کارایی و اشتغال دانش‌آموختگان از دیدگاه هیات علمی، مدیران و دانش‌آموختگان رشته‌ی جنگل به این نتیجه دست یافتند: رضایت به نسبت کم مدیران اجرایی از دانش و مهارت دانش‌آموختگان، رابطه‌ی ضعیف بین آموزش و اشتغال در طی دوره، فراهم نبودن یا کم بودن زمینه‌ی اشتغال دانش‌آموختگان، تأثیر زیاد درس‌های عملی در کارایی و اشتغال، موثر بودن پذیرش دانشجویان بومی در کارایی و اشتغال، لزوم تهیه برنامه‌های گوناگون آموزشی جنگل برای مناطق مختلف ایران برای بالا بردن کارایی و منطقه‌ای شدن آموزش‌های جنگل، لزوم ایجاد ضوابط قانونی برای جذب دانش‌آموختگان، توجه به نسبت متوسط به مهارت و دانش در هنگام استخدام، تأثیر زیاد دانشگاه محل تحصیل در کارایی و اشتغال، تأثیر جنس در کارایی و تأثیر زیاد دوره‌های ضمن خدمت در کارایی دانش‌آموختگان رشته‌ی جنگل. البته، عامل‌های دیگر نیز به جز آموزش تأثیر زیادی در کارایی و اشتغال دارند.

شهبازی و علی بیگی (۱۳۸۵)، در بررسی خود تحت عنوان واکاوی شایستگی دانش‌آموختگان کشاورزی برای ورود به بازارهای کار به این نتیجه دست یافتند که شایستگی‌های ارتباطی، تخصصی، حل مساله، اخلاق حرفه‌ای در کشاورزی، از جمله شایستگی‌های مورد نیاز دانش‌آموختگان کشاورزی برای ورود به بازار کار می‌باشند.

این در حالی است که مهارت‌های راه‌بری، استفاده از منبع‌های اطلاعاتی، ارتباط‌های گفتاری و نوشتاری و کارگروهی، پایین‌ترین رتبه‌ها را به خود اختصاص دادند. مصاحبه‌های نیمه ساختارمند با دانش‌آموختگان تربیت بدنی دانشگاه برونل انگلستان بوسیله کلی و راب (۲۰۰۷)، نشان داد، اگر چه دانش‌آموختگان احساس می‌کنند به مهارت‌های مورد نیاز بازار کار مجهز گشته‌اند اما، در واقع، آن‌ها برای ورود به بازار کار رقابتی به مهارت‌آموزی بیشتری نیاز دارند. بنا بر یافته‌های این بررسی‌ها، با آنکه رشته‌ی تربیت بدنی زمینه را برای پرورش ویژگی‌های عمومی و کسب فرصت‌های شغلی گوناگون در دانش‌آموختگان فراهم آورده است، اما با وجود این، بازبینی برنامه‌های آموزشی به منظور پی‌گیری یک مسیر درست و بهینه یادگیری مبتنی بر کار، دانشجویان را با مهارت‌های مناسب‌تری آشنا و مجهز خواهد کرد.

رابینسون (۲۰۰۰)، با هدف ارزیابی ادراک دانش‌آموختگان از اهمیت و سطح مهارت‌های قابل انتقال شناسایی شده در محیط کار و کاربرد مدل ارزیابی نیازهای بوریچ، مهم‌ترین مهارت‌هایی که بایستی در برنامه‌های درسی ارتقا داده شوند را مشخص کردند که از دیدگاه دانش‌آموختگان عبارتند از مهارت‌های حل مساله، کار به صورت مستقل و داشتن عملکرد خوب در شرایط تنش‌زا را مهم‌ترین مهارت‌های موفقیت شغلی دانسته‌اند.

دانش‌آموختگان صلاحیت خود را در مورد کار به صورت مستقل، ارتباط خوب با ناظران، و کار خوب با کارمندان دیگر در حد بالا ارزیابی کردند. برخی از این رفتارهای ضروری که انجام آن‌ها منجر به افزایش آمادگی تصمیم‌گیری شغلی افراد خواهد شد عبارت‌اند از: کسب مهارت‌ها و توانمندی‌های شغلی، کسب آگاهی شغلی، شناخت خود، تعیین هدف‌های شغلی، مشاوره با افراد آگاه، شرکت در دوره‌های آموزشی مورد نیاز. با توجه به این یافته‌ها می‌توان دریافت که کسب آمادگی تصمیم‌گیری شغلی، یکی از ضرورت‌های اساسی این فرآیند به شمار می‌آید (هیروی و همکاران، ۲۰۰۲).

بررسی‌های بهرامی و زمانی (۱۳۸۰)، با عنوان وضعیت اشتغال از دیدگاه دانش‌آموختگان جویای کار، نشان داد

α ترتیبی اعتبار برای قسمت های مختلف پرسشنامه ۹۴- / $\alpha=87$ به دست آمد.

همان گونه که دیده می شود میزان این ضریب برای مجموع متغیرها ۰/۹ بوده که نشان می دهد مقیاس های به کار گرفته شده ثبات و پایایی شایان پذیرش دارند. متغیرهای مستقل این تحقیق، عامل های مؤثر بر تصمیم گیری شغلی بودند، که در ۴۵ گویه با طیف لیکرت سنجیده شدند و با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی دسته بندی شدند. متغیر وابسته، تصمیم گیری شغلی بود که با طیف سه قسمتی لیکرت سنجیده شد.

متغیر نگرش به بخش کشاورزی نیز به عنوان متغیر میانجی با ۱۲ گویه در قالب طیف لیکرت سنجیده شد. داده های این تحقیق با استفاده از روش ها و شاخص های آمار توصیفی شامل جدول فراوانی، گرایش به مرکز، انحراف معیار، واریانس و ضریب تغییرات و در بخش آمار تحلیلی به منظور شناسایی عامل های مؤثر بر تصمیم گیری شغلی دانش آموختگان کشاورزی از تحلیل عاملی اکتشافی و ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شد. نیز به منظور بررسی تأثیر متغیرهای مستقل بر تصمیم گیری شغلی از رگرسیون ترتیبی بهره گرفته شد.

یافته ها

میانگین سنی نمونه ی مورد بررسی ۲۶/۶۸ سال بود که جوان ترین آنان ۲۱ سال و مسن ترین آنان ۳۸ سال سن داشت. بیش ترین افراد مورد بررسی با جمعیت ۲۲۴ نفر (۵۶ درصد) مرد بودند، ۵۱/۳ درصد (۲۰۵ نفر) مجرد بودند. از نظر تحصیلات، ۲۳۰ نفر، (۵۷/۵ درصد) دارای تحصیلات در سطح کارشناسی بوده و به لحاظ اشتغال حدود نیمی از دانش آموختگان کشاورزی (۱۹۸ نفر، ۴۹/۵ درصد)، تا زمان انجام تحقیق بیکار می باشند. شغل پدر ۲۲۲ نفر دانش آموختگان کشاورزی (۵۵/۵ درصد)، کارمند می باشد. بنا بر یافته ها، میانگین درآمد سالانه خانواده در نمونه ی مورد بررسی ۱۲۸/۶ میلیون ریال بود و بیش ترین شمار از نمونه ی مورد بررسی (۷۷ درصد) کمتر از ۱۶۰ میلیون ریال در سال درآمد داشتند. گو این که ۳۰۶ نفر (۷۶/۵ درصد) از افراد مورد بررسی عضو سازمان نظام مهندسی بوده و ۴ نفر (۱ درصد) از آنان هم عضو بنیاد

قریشی راد (۱۳۸۷)، در بررسی خود با عنوان بررسی میزان امیدواری به اشتغال در آینده و تصمیم گیری شغلی دانشجویان رشته های علوم انسانی به این نتیجه دست یافت که ارتباط معنی داری بین متغیرهای عزت نفس، علاقه به رشته تحصیلی، روابط اجتماعی، مسئولیت پذیری، توانایی های افراد، میزان مشارکت دانشجویان در فعالیت های اجتماعی و منزلت دانشجویان در جامعه، با امیدواری به اشتغال در آینده و تصمیم گیری شغلی دانشجویان وجود دارد. با توجه به بررسی های انجام شده، هدف از این مطالعه تبیین عامل های تأثیرگذار بر تصمیم گیری شغلی دانش آموختگان کشاورزی دانشگاه های شهرستان ایلام می باشد. که به منظور بررسی نگرش دانش آموختگان کشاورزی نسبت به بخش کشاورزی، شناسایی و اولویت بندی عامل های مؤثر بر تصمیم گیری شغلی از دیدگاه دانش آموختگان رشته کشاورزی و بررسی تأثیر عامل های شناسایی شده، بر تصمیم گیری شغلی دانش آموختگان رشته کشاورزی شد.

روش شناسی

این تحقیق از لحاظ هدف، کاربردی و از لحاظ امکان و میزان کنترل متغیرها، غیرآزمایشی و از لحاظ چگونگی گرد آوری داده ها، میدانی است. جامعه ی آماری این تحقیق را همه دانشجویان دختر و پسر دانش آموخته رشته کشاورزی در گرایش های مختلف در استان ایلام در سال تحصیلی ۱۳۹۳-۱۳۹۲ تشکیل دادند که شمار آنان بر اساس آمار اخذ شده از معاونت های آموزشی دانشگاه های استان ایلام ۲۰۰۰ نفر بود. حجم نمونه طبق جدول مورگان ۴۰۰ نفر به دست آمد.

نمونه گیری با روش نمونه گیری طبقه ای تصادفی صورت گرفته و با توجه به پراکندگی جامعه آماری افراد نمونه، از این راه انتخاب شدند. پرسشنامه برای سنجش روایی در اختیار برخی از اعضای هیات علمی قرار گرفت و پس از انجام اصلاح های لازم تأیید شد. برای تعیین اعتبار پرسشنامه، ۳۰ نسخه از آن در جامعه ی آماری هم سان با جامعه ی آماری تحقیق تکمیل گردید و با استفاده از ضریب

جدول ۱- خلاصه‌ی تحلیل عاملی عامل‌های مؤثر بر تصمیم‌گیری شغلی دانش‌آموختگان کشاورزی

شماره عامل	مقدار ویژه	درصد واریانس مقدار ویژه	درصد واریانس انباشته
۱	۶/۹۴۳	۱۷/۵۴۰	۱۷/۵۴۰
۲	۵/۹۱۵	۱۶/۴۷۷	۳۴/۰۱۷
۳	۳/۸۱۲	۹/۲۴۸	۴۳/۲۶۵
۴	۳/۴۷۱	۷/۴۹۱	۵۰/۷۵۶
۵	۲/۱۶	۶/۸۰۸	۵۷/۵۶۴

به منظور جداسازی عامل‌ها به صورت روشن‌تر از چرخش عاملی به روش واریماکس استفاده شد و بار عاملی هر متغیر پس از چرخش عاملی در جدول ۲ آمده است. پس از بررسی گویه‌های (متغیرها) مربوط به هر عامل و بار عاملی آن‌ها، عامل‌های یاد شده به این ترتیب نام‌گذاری شدند: عامل ساختاری و سیاستی، عامل اجتماعی-فرهنگی، عامل اقتصادی، عامل آموزشی و عامل ویژگی‌های شخصی.

همان‌طور که در جدول (۱) آمده است مقدار ویژه عامل اول از تمامی عامل‌های دیگر بیشتر است (۶/۹۴۳) که در مجموع ۱۷/۵۴۰ درصد از واریانس کل متغیرها و آخرین عامل با مقدار ویژه ۲/۱۶ کم‌ترین میزان واریانس کل متغیرها (۶/۸۰۸ درصد) را تبیین کرده است.

نخبگان بودند.

به منظور پالایش متغیرها و شناسایی عامل‌های مؤثر بر تصمیم‌گیری شغلی از دیدگاه دانش‌آموختگان کشاورزی از تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شد. برای تعیین مناسب بودن داده‌ها برای تحلیل عاملی از ضریب KMO و آزمون بار تلت استفاده شد. مقدار KMO برابر ۰/۷۸۷ بود. هم‌چنین، مقدار آماره بار تلت برابر ۴۹۰۵/۵۶۳ و $P=۰/۰۰۰$ بود.

در نتیجه مشخص شد که داده‌ها برای تحلیل عاملی مناسب هستند. در این تحلیل پنج عامل با مقدار ویژه بالاتر از ۱ استخراج شدند که در مجموع ۵۷/۵۶۴ درصد از واریانس کل متغیرها را تبیین می‌کردند و ۴۲/۴۳۶ درصد باقی‌مانده مربوط به عامل‌هایی بود که در تحلیل شناسایی نشده بودند. بنابراین، بیشتر از نیمی از عامل‌های مؤثر بر تصمیم‌گیری شغلی از راه تحلیل عاملی شناسایی شدند. مقدار باقی‌مانده به عامل‌هایی مربوط می‌شود که از کنترل محقق در این تحقیق خارج بوده‌اند. با توجه به مقدار ویژه در جدول ۱ عامل اول، با مقدار ویژه ۶/۹۴۳ بیشترین سهم (۱۷/۵۴۰ درصد) و عامل پنجم، با مقدار ویژه ۲/۱۶ کمترین سهم (۶/۸۰۸ درصد)، را در تبیین واریانس کل متغیرها داشتند.

جدول ۲- خلاصه چرخش عاملی عامل‌های مؤثر بر تصمیم‌گیری شغلی دانش‌آموختگان کشاورزی

شماره	عامل	متغیرها	بار عاملی
اول	ساختاری-سیاستی	حمایت دولت و سازمان‌های مربوطه سیاست‌های حمایتی دولت از برخی از مشاغل اعطای تسهیلات از طرف دولت ثبات در نظام اقتصادی کشور وجود شرایط لازم برای ایجاد کسب و کارهای کارآفرینانه وجود مدیریت توانمند برای به مشارکت گرفتن جوانان در طرح‌های کشاورزی	۰/۷۳۲ ۰/۷۲۷ ۰/۶۶۴ ۰/۶۴۵ ۰/۵۶۰ ۰/۵۵۴
دوم	اجتماعی-فرهنگی	حمایت سازمان‌های مربوطه از کشاورزی فراهم بودن شرایط اجرای طرح‌های کشاورزی موقعیت اجتماعی شغل آینده هنجارهای اجتماعی عرف جامعه شأن و منزلت اجتماعی عضویت در نهادها و سازمان‌های اجتماعی	۰/۴۹۵ ۰/۴۲۱ ۰/۶۵۸ ۰/۶۵۶ ۰/۶۱۱ ۰/۵۹۳ ۰/۵۲۶
		آینده شغلی شغل والدین تحصیلات والدین	۰/۴۵۱ ۰/۴۳۱ ۰/۴۲۵

ادامه جدول ۲

شماره	عامل	متغیرها	بار عاملی
		محل سکونت	۰/۳۵۹
		مقطع تحصیلی	۰/۳۱۷
		وضعیت اقتصادی جامعه	۰/۶۴۳
		وضعیت اقتصادی خانواده	۰/۵۵۴
		ثبات شغلی	۰/۵۲۳
		درآمد ثابت	۰/۵۱۷
	اقتصادی	امنیت شغلی	۰/۴۶۱
سوم		میزان سرمایه و پس انداز شخصی	۰/۴۱۱
		میزان درآمد	۰/۳۹۵
		آموزش های عملی در طی دوره تحصیلی	۰/۶۹۴
		فضای آموزشی دانشگاه	۰/۶۳۸
		دسترسی به وسایل اطلاعاتی و ارتباطی	۰/۵۹۸
		کیفیت دوره ی کارآموزی	۰/۵۹۲
		انجام پروژه های تحقیقاتی	۰/۵۸۶
	آموزشی	حضور در کلاس های درسی دانشگاه	۰/۴۷۸
چهارم		شرکت در دوره های آموزشی مرتبط با رشته ی تحصیلی	۰/۴۳۲
		شمار دوره های آموزشی گذرانده	۰/۴۱۲
		رشته تحصیلی	۰/۳۹۷
		گرایش تحصیلی	۰/۳۷۸
		نوع دانشگاه محل تحصیل	۰/۲۹۸
		انگیزه پیشرفت	۰/۶۷۱
		میزان استقلال طلبی	۰/۶۴۱
		میزان ابتکار و نوآوری	۰/۶۲۰
		میزان باور و خودکارآمدی	۰/۵۸۷
		نگرش مثبت نسبت به شغل	۰/۵۷۲
	شخصی	میزان ریسک پذیری	۰/۵۵۱
پنجم		علاقه شخصی	۰/۴۵۷
		استعداد در زمینه خاص	۰/۴۴۲

جدول ۳- همبستگی ویژگی های فردی و عامل های تحقیق با تصمیم گیری شغلی دانش آموختگان کشاورزی

متغیر/عامل	R	p
سن	۰/۲۸۴	۰/۰۵
ساختاری و سیاسی	۰/۲۲۱	۰/۰۰۰
اجتماعی- فرهنگی	۰/۲۷۴	۰/۰۰۰
اقتصادی	۰/۲۶۵	۰/۰۰۵
آموزشی	۰/۰۳۰	۰/۰۷۲
ویژگی های شخصی	۰/۲۰۷	۰/۰۲۸
درآمد	۰/۰۱۷	۰/۰۸۵
نگرش نسبت به شغل کشاورزی	۰/۰۱۳	۰/۰۷۶

به منظور بررسی رابطه ی همبستگی بین متغیرهای تحقیق با توجه به مقیاس هر یک، اقدام به محاسبه ضریب همبستگی اسپیرمن شد. جدول ۳، متغیرها، ضریب همبستگی و سطح معنی داری آن ها را نشان می دهد. با توجه به ترتیبی بودن داده ها از ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شد و مشخص شد که بین عامل های ساختاری و سیاسی، اجتماعی- فرهنگی، اقتصادی، ویژگی های شخصی و سن با تصمیم گیری شغلی دانش آموختگان کشاورزی رابطه ی معنی داری وجود دارد.

جدول ۶- آزمون خطوط موازی مدل رگرسیون انتخابی Complementary log-log

فرضیه	لگاریتم درست نمایی	X2	p
صفر	۳۰۳۶/۴۸۳		
عمومی	۳۰۱۲/۴۸۶	۴۳/۰۸۸	۰/۰۰۰

Cox & Snell R²: 0.72 Nagelke R²: 0.58
McFadden R²: 0.63

جدول ۶، داده‌های آزمون خطوط موازی را در بردارد. این آزمون فرض صفر مبنی بر نابرابری ضریب متغیرهای مستقل در تابع‌های استخراج شده از مدل رگرسیونی را بررسی می‌کند. در حالی که گزینه دیگر ضرورت وجود ضریب‌های جداگانه برای هر متغیر مستقل در تابع‌های استخراج شده از مدل رگرسیونی را بیان می‌کند. معنی دار شدن آزمون خطوط موازی به معنی رد شدن فرض صفر خواهد بود. بنابراین فرضیه صفر رد می‌شود.

اگر چه سه شاخص R²pseude رقم‌های خوبی ارائه داده اند، احتمال شاخص Nagelkerke R² که تعدیل شده‌ی شاخص اول است، به عنوان ضریب تعیین رگرسیون رتبه‌ای گزارش می‌شود. بنابراین ۵۸ درصد از احتمال تغییرپذیری متغیر وابسته از راه متغیرهای پیشگو قابل تبیین است.

نتایج مدل رگرسیونی بر پایه جدول ۷، نشان داد که متغیرهای سن، ساختاری و سیاسی، اقتصادی و ویژگی‌های شخصیتی بیشترین تأثیر را بر تصمیم‌گیری شغلی دانش‌آموختگان دارند.

جدول ۷- خلاصه‌ی رگرسیون ترتیبی عامل‌های مؤثر بر تصمیم‌گیری شغلی دانش‌آموختگان کشاورزی

متغیرهای مستقل	ضریب	p
سن	۱/۰۰۱	۰/۰۴۸
ساختاری و سیاسی	۱/۲۱۲	۰/۰۰۲
اجتماعی-فرهنگی	۰/۸۷۸	۰/۰۰۶
اقتصادی	۱/۱۳۴	۰/۰۰۳
ویژگی‌های شخصیتی	۱/۰۶۷	۰/۰۰۲
عرض از مبدا سطح اول	۱/۵۷۸	۰/۰۰۰
سطح سوم	۲/۸۷۷	۰/۰۰۰

به منظور سنجش میزان تأثیر متغیرهای مستقل تحقیق بر متغیر وابسته (تصمیم‌گیری شغلی) که با مقیاس ترتیبی است از رگرسیون ترتیبی استفاده شد. رگرسیون ترتیبی مبتنی بر فراوانی تجمعی جامعه‌ی آماری بر پایه متغیر وابسته است.

به منظور انجام عملیات رگرسیون ترتیبی، از میان متغیرهای مستقل تحقیق، متغیرهایی به عنوان متغیر پیش بین وارد تحلیل رگرسیون ترتیبی شدند که ضریب همبستگی معنی داری با متغیر وابسته داشتند. با توجه به داده‌ها در جدول ۴ و ضرورت گزینش Link Function بر پایه چگونگی توزیع متغیر وابسته در میان پاسخگویان از مدل Complementary log-log استفاده شد.

جدول ۴- بررسی مناسب بودن مدل رگرسیون انتخابی Complementary log-log

مدل	log likelihood -2	X2	p
جداگانه صرف نهایی	۳۱۵۲/۳۴۵	۱۲۱/۹۷۹	۰/۰۰۰
	۳۰۳۰/۳۶۶		

از آن جا که $X_2 = 121/979$ در سطح خطای کوچکتر از $p = 0/01$ معنی دار شده است، مدل نهایی قابل پذیرش است. به عبارتی، بر پایه این نتیجه مدل رگرسیون مدل معنی داریست و متغیرهای مستقل به خوبی می‌توانند تغییرپذیری متغیر وابسته را تبیین کنند.

جدول ۵- نکویی برازش مدل رگرسیون انتخابی Complementary log-log

مدل	X2	p
پیرسون	۳۱۱۲/۳۴۲	۰/۰۵۱
انحراف	۳۰۲۳/۲۵۶	۰/۶۵۶

با توجه به این که سطح معنی داری هر دو آماره کای اسکویر پیرسون و انحراف بزرگتر از ۰/۰۵ است، از این رو مدل رگرسیونی برازش دارد و متغیرهای مستقل به خوبی می‌توانند تغییرپذیری متغیر وابسته را پیش بینی کنند (جدول ۵).

گیری شغلی دانش آموختگان ساختاری و سیاستی است، که در پی آن متغیر اقتصادی نیز به این عامل وابسته بوده است. همچنین متغیر آموزشی نیز می تواند نتیجه عامل سیاست باشد که چه بسا تأثیر بسزایی در اشتغال پذیری و تصمیم گیری شغلی دانش آموختگان خواهد داشت.

مدل رگرسیونی ترتیبی نشان داد که متغیرهای سن، ساختاری و سیاسی، اقتصادی و ویژگی های شخصی بیش ترین تأثیر را بر احتمال تصمیم گیری شغلی دانش آموختگان دارند. بنابراین، می توان نتیجه گرفت از بین متغیرهای بررسی شده متغیرهای ساختاری و سیاسی، متغیرهای اقتصادی و ویژگی های شخصی بیش تر از سایر متغیرهای بررسی شده در تصمیم گیری شغلی دانش آموختگان و این-که افراد تصمیم بگیرند وارد چه شغلی شوند تأثیر دارند. از این رو این عامل ها باید در سیاستگذاری کلان و محلی بیشتر از سایر عامل ها مد نظر قرار گیرند. بر این پایه پیشنهاد می شود

مسئولان در درجه اول در زمینه سیاستگذاری ها در بخش کشاورزی و اشتغال دانش آموختگان این بخش گام اساسی بردارند و با فراهم ساختن تسهیلات لازم و امکانات زیربنایی زمینه را برای اشتغال دانش آموختگان در بخش های خصوصی بهبود بخشند.

با استفاده از وسایل ارتباطی و اطلاعاتی تا حدود زیادی فرهنگ خود اشتغالی به جامعه انتقال داده شود.

با اعطای تسهیلات بانکی تا حدود زیادی بازدارنده های اقتصادی را کاهش داده تا دانش آموختگان با داشتن امکانات مالی مناسب بتوانند در زمینه خود اشتغالی گام بردارند و تا حدی چالش اشتغال پذیری آن ها بر طرف شود.

مؤسسه های آموزشی از جنبه های فرضی خارج شده و تا حدی آموزش ها را به سمت اصول آموزش عملی پیش ببرند تا بتوانند با این روش گامی اساسی در جهت به وجود آمدن روحیه کارآفرینی و شغل آفرینی در دانشجویان بردارند.

با اجرای دوره های کارآفرینی تا حدود زیادی استعداد های دانشجویان را شکوفا کرده و ویژگی های خطر پذیری و کارآفرینی را در آنان بیدار و یا حتی ایجاد شود.

با توجه به نتیجه ی آزمون مناسب بودن مدل و جدول ۱ اقدام به تنظیم معادله های مربوطه شد. از آنجا که شمار رویه های متغیر وابسته ۳ است، لذا دو معادله رگرسیونی استخراج شد.

$$Lny_1 = 1.578 + 1.001x_1 + 1.212x_2 + 1.34x_3 + 1.067x_4$$

$$Lny_2 = 2.877 + 1.001x_1 + 1.212x_2 + 1.134x_3 + 1.067x_4$$

بحث و نتیجه گیری

در این تحلیل پنج عامل با مقدار ویژه بالاتر از ۱ استخراج شدند که در مجموع ۵۷/۵۶۴ درصد از واریانس کل عامل ها را تبیین می-کردند و ۴۲/۴۳۶ درصد باقی مانده مربوط به عامل هایی بود که در تحلیل شناسایی نشده بودند. مقدار ویژه عامل اول از تمامی عامل های دیگر بیشتر است (۶/۹۴۳) که در مجموع ۱۷/۵۴۰ درصد از واریانس کل را به خود اختصاص داده است که مربوط به عوامل ساختاری و سیاستی است. به عبارت دیگر، با توجه به این که این عامل بیش ترین واریانس را تبیین کرده است می توان نتیجه گرفت که دانش آموختگان معتقدند که متغیرهای ساختاری و سیاسی موجود در جامعه بیش ترین تأثیر را بر تصمیم گیری شغلی آنان می گذارد و آنان برابر با سیاست های موجود برای اشتغال تصمیم می گیرند. عامل دوم، مربوط به متغیرهای اجتماعی-فرهنگی است. به عبارتی، دانش آموختگان بر این باورند که وضعیت اجتماعی و فرهنگی موجود جامعه نقش بسیاری در اشتغال آنان دارد. عرف و فرهنگ جامعه می تواند نقش به سزایی در چگونگی اشتغال افراد داشته باشد. از آنجا که عامل سوم متغیرهای اقتصادی بود می توان نتیجه گرفت که از نظر دانش آموختگان داشتن توان مالی و برخورداری از وضعیت مساعد اقتصادی نقش تعیین کننده ای در اشتغال ایفا می کند. عامل چهارم در برگزیده های متغیرهای آموزشی بود به این معنی که آموزش و مهارت های کسب شده طی دوره های آموزشی نقش بسزایی در اشتغال دانش آموختگان دارد. ویژگیهای شخصی نیز به عنوان عامل پنجم شناخته شد که به عنوان آخرین عامل با مقدار ویژه ۲/۱۶ کم ترین میزان از واریانس متغیرها (۶/۸۰۸ درصد) را تبیین کرده است. بنابراین مهم ترین عامل مؤثر در تصمیم

منبع‌ها

اسکندری، ف؛ حسینی، س.م؛ کلانتری، خ. (۱۳۸۵). عوامل مؤثر بر عملکرد کارآفرینانه دانش-آموختگان آموزش عالی کشاورزی و منابع طبیعی. اقتصاد کشاورزی و توسعه. سال چهاردهم، شماره ۵۳، صص ۱۳۴-۱۰۷. بهرامی، ف.ا؛ زمانی، غ. (۱۳۸۰). آموزش عالی کشاورزی، تنگناها و راهکارها. مجله جهاد، سال بیست و یکم، شماره ۲۴۴-۲۴۵، صص ۲۷-۳۲.

زارع، ع. (۱۳۸۵). آموزش عالی کشاورزی، مشکلات، چالش‌ها و بحرانهای پیش رو. ([http:// www. Aeea.ir](http://www.Aeea.ir)) شهپازی، ا؛ علی بیگی، ا.ح. (۱۳۸۵). تحلیل توقعات و انتظارات مدیران و کارفرمایان بخش کشاورزی از دانش آموختگان سطوح مختلف نظام آموزش کشاورزی، همایش شناسایی توانمندی‌ها، موانع و راهکارهای اشتغال فارغ التحصیلان دانشگاهی، دانشگاه آزاد مشهد

شهپازی، ا؛ علی بیگی، ا.ح. (۱۳۸۵). واکاوی شایستگی‌های دانش آموختگان کشاورزی برای ورود به بازارهای کار در کشاورزی، مجله علوم ترویج و آموزش کشاورزی، شماره ۱، جلد ۲، صص ۲۳-۱۵. صالحی، س؛ برادران، م. (۱۳۸۵). راه کارهای بکارگیری کارآفرینی در آموزش کشاورزی. جهاد، شماره ۲۷۴، صص ۱۸۳-۲۰۵.

قریشی راد، ف. س. (۱۳۸۷). بررسی میزان امیدواری به اشتغال در آینده دانشجویان رشته‌های علوم انسانی. مجله پژوهشی دانشگاه اصفهان. ۲۹(۱)، ۴۷-۶۶.

میرزایی، م. ا؛ شامخی، ت؛ نائلی، م.ع؛ زاهدی، ق.ا؛ جزیره ای، م.ح. (۱۳۸۵). رابطه‌ی آموزش عالی و کارایی و اشتغال دانش آموختگان: دیدگاه استادان، مدیران و دانش آموختگان (برریب موردی آموزش جنگل). پژوهش و سازندگی در منابع طبیعی، شماره ۷۳، صص ۱۱-۲۶.

Behrens, T.T., McCulloch, M.A.(2004). Transitions employability skihhs curriculum: Measuring the diffusion of educational best practices, Web-based delivery, and expreiential learning. A dissertation in partial satisfaction of the requirements for the degree doctor of education. University of california, Los Angeles.

Creed, P., Prideaux, L., Patton, W. (2005). Antecedents and consequences of career Decisional states in Adolescence. Journal of Vocational Behavior. 67. 97-412.

Harvey, L., Locke, W., Morey, A.(2002). Enhancing employability, recognizing diversity: Making Links between higher education and the world of work, London & Manchester: Universities UK and CSU. Inc. Uk.

Kelly, A., Rob, sh. (2007). Enhancing the employability of our students, 12 th Annual Congress of the Ecsc, 11-14 July 2007, Jyvaskyla, Finland.

Rabinson, J.P.(2000). What are employability Skill?(A fact sheet). The Workplace, 1(3): 1-3

Rainsbury, E., Hodges, D., Burchell, N., Lay, M.(2002). Ranking Workplace competencies: student and graduate perception, Asia- pacific Jurnal of Cooperative Education, 3(2): 8-18.

Rivera, W.(2001). Agricultural and rural extention worldwide: options for institutional reform in the developing countries. Rome:FAo.

Rothwell, A., Herbert, L., Rothwell, f.(2008). Self – perceived employability: construction and initial validation of ascale for university students. Journal of Vocational Bahavior, 73: 1-12.

York, M.(2004). Employability in the undergraduate curriculum: some student perspectives. Euro- pean Journal of Education, 39(4): 409-427.

Factors Affecting Career Decision-making of Agricultural Graduate's of Ilam City Universities

A. Poursaeed¹, R. Babaei², R. Eshraghi Samani³

1-Associate Professor, Department of Agricultural Extension and Education, Ilam Branch, Islamic Azad University, Ilam, Iran.

2- Graduate Student, Department of Agricultural Extension and Education, Ilam Branch, Islamic Azad University, Ilam, Iran.

3- Assistant Professor, Department of Agricultural Management, Ilam Branch, Islamic Azad University, Ilam, Iran.

Abstract

In recent years, career decision-making has always been considered as one of the main challenges for students at universities and educational centers. Uncertainty, in decision making and subsequent career in the future, concerns the issue of obtaining a job after graduation, intellectual concern for many students, especially in the last years of their education. The purpose of this study was to examine factors influencing career decision making by Agricultural of Universities in Ilam City, Iran. All graduated students of Universities as the Statistical population (N=2000). The sample size of 400 graduated students based on Morgan table, was taken randomly. After designing and validating the questionnaire, it was pilot- tested with 30 graduated students to obtain ordinal α coefficient ($94/-87/= \alpha$). Data processing and statistical analysis were performed using SPSS19. Based on the results, Factor analysis revealed five factors with eigenvalues greater than 1 were extracted. Finally, 57.564 % of the total variance was explained by factors. The results of ordinal regression models showed that age, structural and political factors, economic factors and personality traits have the most influence on graduate's job decision-making.

Index Terms: Agricultural graduates, Decision Career, Agricultural Career

Corresponding Author: A. Poursaeed

Email: a_poursaeed@yahoo.com

Received: 31/01/2016 ; **Accepted:** 07/11/2016